

حکم غنا و موسیقی؟

سؤال 13- آیا غنا و موسیقی در اسلام حرام است؟ دلیل آن را ذکر فرمایید.
جواب - غنا بر دو قسم است: یکم از حنجره، دوم از آلت و یا آلاتی که برای غنا و طرب بنیان‌گذاری شده‌اند، و صدایی را که از آن‌ها تولید می‌گردد موسیقی می‌گویند.

برای قسمت یکم و دوم آیات و روایاتی می‌باشد که برخی از آن‌ها را در کتاب «محبوب محبوب» آورده‌ایم و در آن روایاتی است که بر حرمت نواختن این آلات تصریح شده است، و در آن آیات و احادیث نیامده که اگر مطرب بود حرام است و اگر مطرب نبود حلال باشد، بلکه نواختن و استعمال آن‌ها به طور مطلق حرام اعلام شده، بلکه ساختن و خرید و فروش و نگهداری آن‌ها نیز حرام است، و ما در این‌جا برخی از آن روایات را می‌آوریم:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الدَّفَّ وَ الْكُوبَةَ وَ الْمَزَامِيرَ وَ مَا يُلْعَبُ بِهِ»ⁱ.

همانا خداوند دف زدن و طبل زدن و بازی با آنچه (از ابزار موسیقی) را که با آن بازی می‌شود، حرام نموده است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«أَنْتَهَكُمُ (أَنْتَهَكُمُ) عَنْ الزَّفَنِ وَ الْمَزْمَارِ وَ عَنِ الْكُوبَاتِ وَ الْكَبَرَاتِ (الْكُنَارَاتِ - الْكُوبَاتِ)»ⁱⁱ.

امت خود را از رقصیدن و نی زدن و طبل زدن و تنبک زدن نهی می‌کنم.

و معلوم است که نهی خدا و رسول و امام بر حرمت دلالت می‌کند.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ عَنِ اللَّعِبِ بِالزَّرْدِ وَ الشِّطْرَنْجِ وَ الْكُوبَةِ وَ الْغُرْطَبَةِ وَ هِيَ الطَّنْبُورُ وَ الْعُودُ ...»ⁱⁱⁱ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله از بازی کردن با زرد و شطرنج و طبل و طنبور و سهار و دیگر ابزارهای موسیقی... نهی فرمودند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ بَعَثَنِي رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَ لَأَمْحَقَ الْمَعَازِفَ وَ الْمَزَامِيرَ وَ أَنْتَمُمْورَ الْجَاهِلِيَّةِ»^{iv}.

بهراستی که خدا مرا رحمتی برای جهانیان، به پیامبری مبعوث فرمود و مرا برانگیخت تا آلات موسیقی و نی‌ها و امور زمان جاهلیت (کفر) را از میان ببرم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَنِي هُدًى وَ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَ أَنْتَمَرَنِي أَنْتَنُ أَنْتَمُحُوا الْمَزَامِيرَ وَ الْمَعَازِفَ وَ الْأُوتَارَ وَ الْأَوْثَانَ وَ أَنْتَمُمْورَ الْجَاهِلِيَّةِ - إِلَى أَنْ قَالَ:- إِنَّ آلَاتِ الْمَزَامِيرِ شِرَاؤُهَا وَ بَيْعُهَا وَ ثَمْنُهَا وَ التِّجَارَةُ بِهَا حَرَامٌ»^v.

خدای تعالی مرا برای هدایت و رحمت برای عالمیان به پیامبری برانگیخت، مرا امر نمود که نی‌ها و آلات موسیقی و تارها و بت‌ها و امور زمان جاهلیت (کفر) را از میان ببرم... همانا خرید و فروش و پولی که (در این راه) داد و ستد می‌شود و تجارت با ابزار موسیقی حرام است.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ الصَّنَاعَةَ الَّتِي هِيَ حَرَامٌ كُلُّنَّهَا الَّتِي يَجِيءُ مِنْهَا الْفَسَادُ مَخْضًا نَظِيرَ الْبُرَابِطِ وَ الْمَزَامِيرِ وَ الشِّطْرَنْجِ وَ كُلِّ مَلْهُوٍ بِهِ وَ الصُّلْبَانِ وَ الْأَصْنَامِ وَ مَا أَشَبَهُ ذَلِكَ مِنْ صِنَاعَاتِ الْأَشْرَبَةِ الْحَرَامِ وَ مَا يَكُونُ مِنْهُ وَ فِيهِ الْفَسَادُ مَخْضًا وَ لَا يَكُونُ مِنْهُ وَ لَا فِيهِ شَيْءٌ مِنْ وَجْهِ الصَّلَاحِ فَحَرَامٌ تَعْلِيمُهُ وَ تَعَلُّنُّمُهُ وَ الْعَمَلُ بِهِ وَ اخْذُ الْأَجْرِ عَلَيْهِ وَ جَمِيعُ التَّقَلُّنُّبِ فِيهِ مِنْ جَمِيعِ وَجْهِ الْحَرَكَاتِ كُلِّهَا»^{vi}.

و همانا خداوند متعال کار و ابزاری را حرام کرده است که تمام (کاربرد و مصرف) آن حرام است و جز در راه فساد کاربرد ندارد؛ مانند تارسازی و نی‌سازی و شطرنج‌سازی و هر آلت

لهو دیگری و همچنین ساختن صلیب‌ها و بت‌ها و شبیه آن‌ها را حرام فرموده است، مانند نوشیدنی‌های حرام و آنچه که از آن و در آن جز فساد نیست و از آن و در آن چیزی از کاربردهای سالم نباشد. آموختن آن و آموزش دادن آن و کار کردن با آن و مزد گرفتن برای آن و همه کاربردهای آن و هرگونه حرکتی با آن‌ها حرام است. در فرمایش امام علیه السلام: «هِيَ حَرَامٌ كُلُّنْهَا الَّتِي يَجِيءُ مِنْهَا الْفُسَادُ مَحْضًا نَظِيرَ الْبُرَابِطِ وَالْمَزَامِيرِ وَ...» کاملاً دقت کنید.

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«تَدْعُوا عَلَى أَهْلِ الْمَعَازِفِ وَالْقِيَانِ وَالْمَزَامِيرِ وَالْعِيدَانِ».^{vii}

کیوتر راعی (نوعی کبوتر) بر نوازندگان موسیقی و ترانه‌خوانان و نی‌زنان و تارزنان لعنت می‌فرستد.

در کتاب فقه منسوب رضوی علیه السلام آمده است:

«نَرَوِي أَنََّّهُ مَنْ أَبْقَى فِي بَيْتِهِ طُنْبُوراً أَوْ غُوداً أَوْ شَيْئاً مِنَ الْمَلَاهِي مِنَ الْمَعْرِفَةِ وَالشَّطْرَنْجِ وَ أَنْتَشَبَاهِهِ أَنْتَرَبَعِينَ يَوْماً فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ فَإِنْ مَاتَ فِي أَنْتَرَبَعِينَ مَاتَ فَاجِراً فَاسِقاً وَ مَأْمُوءاً النَّارِ وَ بِئْسَ الْمَصِيرُ».^{viii}

هرکس یکی از ابزارهای موسیقی و شطرنج و مانند آن‌ها را چهل روز در خانه خود نگهدارد به غضب خدا گرفتار آید، اگر در آن مدت بمیرد، فاجر (گناه‌کار) و فاسق (کسی که آشکارا گناه می‌کند) مرده است و جایگاه او آتش است و چه بد جایگاهی است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«يُحْشَرُ صَاحِبُ الطَّنْبُورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ هُوَ أَنْتَسُودُ الْوَجْهَ وَ بِيَدِهِ طُنْبُورٌ مِنَ النَّارِ وَ فَوْقَ رَأْسِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ بِيَدِ كُلِّ مَلَكٍ مَقْمَعَةٌ يَضْرِبُونَ رَأْسَهُ وَ وَجْهَهُ وَ يُحْشَرُ صَاحِبُ الْغِنَاءِ مِنْ قَبْرِهِ أَعْمَى وَ أَخْرَسَ وَ أَنْتَبَكَمَ وَ يُحْشَرُ الزَّانِي مِثْلَ ذَلِكَ وَ صَاحِبُ الْمِزْمَارِ مِثْلَ ذَلِكَ وَ صَاحِبُ الدَّفِّ مِثْلَ ذَلِكَ».^{ix}

اهل طنبور (نوازنده و شنونده و سازنده و نگهدارنده و ...) روز قیامت در حالی محشور می‌شوند که روسپاه هستند و طنبوری از آتش به دست دارند و 70 هزار فرشته از بالای سر با عمود آهنین بر سر و صورت آن‌ها می‌زنند. آوازه‌خوان، کور و کر و گنگ از گور خود محشور می‌گردد و زناکار و نوازنده نی و نوازنده دف نیز با همین حالت محشور می‌شوند.

عبدالله بن عباس گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله در حجة الوداع حلقه در کعبه را گرفته، رو به مردم کردند و فرمودند: ای مردم! آیا شما را به نشانه‌های ساعت (آخر الزمان) خبر دهم؟ گفتند: آری. فرمود:

«مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ إِضَاعَةُ الصَّلَوَاتِ، وَ... وَ تَطَهَّرُ الْكُوبَةُ وَ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَازِفُ، وَ الْمَيْلُ إِلَى أَنْصَحَابِ الطَّنَابِيرِ وَالْدُفُوفِ وَالْمَزَامِيرِ وَ سَائِرِ آلَاتِ اللَّهْوِ، أَلَا وَ مَنْ أَنْعَانِ أَنْتَحَدَا مِنْهُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الدِّينَارِ وَ الدِّرْهِمِ وَ الْأَلَيْسَةِ وَ الْأُطْعَمَةِ وَ غَيْرِهَا فَكَأَنَّمَا زَنَى مَعَ أَنْتَنَنْجِمِهِ سَبْعِينَ مَرَّةً فِي جَوْفِ الْكَعْبَةِ، فَعِنْدَهَا يَلِيهِمْ أَنْتَشَرَا أَنْتَنَنْمَتِي، وَ تَنْتَهَكَ الْمَحَارِمَ، وَ تُكْتَسَبُ الْمَائِمُ، وَ تَسْلُطُ الْأَشْرَارُ عَلَى الْأَخْيَارِ، وَ يَتَبَاهَوْنَ فِي اللَّبَاسِ، وَ يَسْتَحْسِبُونَ أَصْحَابَ الْمَلَاهِي وَ الزَّانِيَاتِ، فَيَكُونُ الْمَطَرُ قَبْظاً، وَ يَغِيظُ الْكِرَامُ غَيْظاً، وَ يَفْشُو الْكَذِبُ، وَ تَطَهَّرُ الْحَاجَةُ، وَ تَفْشُو الْفَاقَةُ، فَعِنْدَهَا يَكُونُ أَقْوَامٌ يَتَعَلَّمُونَ الْقُرْآنَ لِغَيْرِ اللَّهِ فَيَتَّخِذُونَهُ مَزَامِيرَ، وَ يَكُونُ أَقْوَامٌ يَتَفَقَّهُونَ لِغَيْرِ اللَّهِ، وَ يَكْثُرُ أَنْتَوْلَادُ الزَّانِي، وَ يَنْعَتُونَ بِالْقُرْآنِ، فَعَلَيْهِمْ مِنْ أَنْتَمَمَتِي لَعْنَةُ اللَّهِ، وَ ... فَأَنْتَنْمُولُكَ يُدْعَوْنَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ الْأَرْجَاسِ وَ الْأَنْجَاسِ ...».^x

از نشانه‌های ساعت (آخر الزمان) است: تباه نمودن نمازها و ... و این‌که طبل‌ها، زنان آوازه‌خوان، ابزارهای موسیقی و میل به نوازندگان طنبور و دف و نی و سایر آلات موسیقی آشکار شود.

آگاه باشید هر که آن‌ها را به دینار و درهمی (از نظر مالی) و یا پوشاک و غذایی و یا غیر این‌ها کمک کند؛ گناهش مانند کسی است که با مادر خود در درون کعبه هفتاد مرتبه زنا نموده

باشد. در آن هنگام بدترین اَتم آن‌ها را سرپرستی کنند و حرمت‌ها هتک گردد و گناهان کسب شوند، شرورترین افراد بر نیکوکاران چیره گردند، با پوشاک خود بر یک‌دیگر فخر فروشند و نوازندگان و اهل فساد و زنان بی‌عفت را نیکو شمارند، آن‌گاه باران (به جای رحمت) بلا خواهد بود و... و دروغ گفتن آشکار گشته، نیازمند فراوان و تهی‌دستی عیان گردد، آن زمان گروه‌هایی قرآن را برای غیر خداوند بیاموزند و آن را به آواز بخوانند و گروه‌هایی علم فقه را برای غیر خداوند بیاموزند و زنازادگان زیاد شوند و قرآن را با آواز بخوانند، پس آن‌گاه لعنت خدا از (سوی) اَتم بر آنان باد و... آنان در ملکوت آسمان‌ها و زمین نجس و آلوده خوانده می‌شوند.

حکمت تحریم موسیقی چیست؟

در بیان محکم قرآن کریم است که پیامبری که ما فرستاده‌ایم، آن‌چه را پلید و منفور و زیانبار است، بر شما از جانب ما حرام می‌کند و آن‌چه را که طیب و پاکیزه است حلال می‌نماید: «...وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ...»^{xi} و... بر آنان هر پلید منفور را حرام می‌گرداند، و احکام پر رنج و مشقتی را که چون زنجیر بر گردنشان نهاده شده، از آنان برمی‌دارد...

و به علم تجربی و واقع ثابت شده است که موسیقی زیان‌های جبران ناپذیری بر جسم و روح و روان و اعصاب انسان و حیوان وارد می‌نماید، برای اطلاع مستند از برخی از آن آسیب‌های جدی به کتاب «تأثیر موسیقی بر اعصاب و روان» نوشته علی‌اکبر خورشید مرآجه شود. والله العالم.

i- مستدرک الوسائل: ج 1 ص 218 ح 15170- 11 القطب الراوندي في لبّ الباب- عن النبي صلى الله عليه و آله أنه قال:..

ii- الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 7 - علي بن إبراهيم، عن أبيه، عن النوفلي، عن السكوني، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله: و دعائم الإسلام: ج 2 ص 207 ح 754، وسائل الشيعة: ج 17 ص 314، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 217 ح 15165- 6.

iii- من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 3 ح 4968 - قال أبو جعفر محمد بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي الفقيه نزيل الرّي مصنف هذا الكتاب رضي الله عنه و أرضاه: روي عن شعيب بن واقد، عن الحسين بن زيد، عن الصادق جعفر بن محمد، عن أبيه، عن آبائه، عن أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليهم السلام قال:.. و الأمالي، الشيخ الصدوق: ص 424 مجلس 66 ح 1 حدثنا حمزة بن محمد بن أحمد بن جعفر بن محمد بن زيد بن علي بن الحسين بن علي بن أبي طالب عليهم السلام قال: حدثني أبو عبد الله عبد العزيز بن محمد بن عيسى الأبهري قال: حدثنا أبو عبد الله محمد بن زكريّا الجوهري الغلابي البصري قال: حدثنا شعيب بن واقد قال: حدثنا الحسين بن زيد، عن الصادق جعفر بن محمد، عن أبيه، عن آبائه، عن أمير المؤمنين عليهم السلام قال:.. از او: مكارم الأخلاق: ص 425 و مجموعه ورام: ج 2 ص 257.

iv- الكافي: ج 6 ص 395 باب شارب الخمر... ح 1 - علي بن إبراهيم، عن أبيه و محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد و عده من أصحابنا، عن سهل بن زياد جميعاً، عن ابن محبوب، عن خالد بن جرير، عن أبي الربيع الشامي، قال: سئل أبو عبد الله عليه السلام عن الخمر فقال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله:..

الأمالي، الشيخ الصدوق: ص 417 مجلس 65 ح 1 - حدثنا أبي رضي الله عنه قال: حدثنا سعد بن عبد الله، عن الهيثم بن أبي مسروق النهدي، عن الحسن بن محبوب، عن أبي أيوب الخزاز، عن محمد بن مسلم النخعي قال: سئل أبو عبد الله جعفر بن محمد الصادق عليه السلام عن الخمر فقال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله:..

v- مستدرک الوسائل: ج 13 ص 219 ح 15175- 16 - الشيخ أبو الفتوح في تفسيره، عن أبي أمامة، عن رسول الله صلى الله عليه و آله أنه قال:..

vi- تحف العقول: ص336. از او: وسائل الشيعة: ج17 ص83 ح22047.

vii- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج1 ص246 ب24 ح1- حدثنا أبو الحسن محمد بن عمرو بن علي بن عبد الله البصري بإيلاق قال: حدثنا أبو عبد الله محمد بن عبد الله بن أحمد بن جبلة الواعظ قال: حدثنا أبو القاسم عبد الله بن أحمد بن عامر الطائي قال: حدثنا أبي قال: حدثنا علي بن موسى الرضا عليه السلام قال: حدثنا أبي موسى بن جعفر قال: حدثنا أبي جعفر بن محمد قال: حدثنا أبي محمد بن علي قال: حدثنا أبي علي بن الحسين قال: حدثنا أبي الحسين بن علي عليه السلام قال:
از او: وسائل الشيعة: ج21 ص443 ح27536.

viii- فقه الرضا عليه السلام: ص282 ب45.

ix- جامع الأخبار: ص فصل115 و قال رسول الله صلى الله عليه و آله: . از او: بحار الأنوار: ج76 ص253 ح12 و مستدرک الوسائل: ج13 ص215 ح15176-17.

x- مستدرک الوسائل: ج11 ص372 ح13294-11 - أبو محمد الفضل بن شاذان في كتاب الغيبة، حدثنا عبد الرحمان بن أبي نجران رضي الله عنه قال: حدثنا عاصم بن حميد قال: حدثنا أبو حمزة الثمالي، عن سعيد بن جبیر، عن عبد الله بن العباس قال: . كفاية المهتدي في معرفة المهدي عليه السلام: ص693 قال الشيخ السعيد أبو محمد بن شاذان عليه الرحمة و الرضوان: حدثنا عبد الرحمان بن أبي نجران رضي الله عنه... .

تفسير القمي: ج2 ص303 فإنه حدثني أبي، عن سليمان بن مسلم الخشاب، عن عبد الله بن جريح المكي، عن عطاء بن أبي رباح، عن عبد الله بن عباس قال: حججنا مع رسول الله صلى الله عليه و آله حجة الوداع فأخذ بحلقة باب الكعبة ثم أقبل علينا بوجهه فقال: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَشْرَاطِ السَّاعَةِ؟ وَ كَانَ أَدْنَى النَّاسِ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ سَلَمَانُ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: «... يَا سَلْمَانُ! ذَاكَ إِذَا انْتَهَكْتَ الْحَارِمَ، وَ اكْتَسَبْتَ الْمَآثِمَ، وَ تَسَلَّطَ الْأَشْرَارُ عَلَى الْأَخْيَارِ، وَ يَفْشُو الْكَذِبُ وَ تَظْهَرُ اللَّجَاجَةُ، وَ تَغْشُو الْفَاقَةُ وَ يَتَبَاهَوْنَ فِي اللَّبَاسِ وَ يُمَطَّرُونَ فِي غَيْرِ أَوَانِ الْمَطَرِ، وَ يَسْتَحْسِنُونَ الْكُوبَةَ وَ الْمَعَازِفَ، وَ يَنْكُرُونَ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ، حَتَّى يَكُونَ الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ أَذَلَّ مِنَ الْأَمَةِ، وَ يَظْهَرُ قَرَاؤُهُمْ وَ عِبَادُهُمْ فِيمَا بَيْنَهُمُ التَّلَاوُمُ، فَأُولَئِكَ يُدْعَوْنَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ الْأَرْجَاسِ وَ الْأَنْجَاسِ...» .

xi - سورة (7) الأعراف آية158: «الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَ الْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ يُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَ يَحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَ يَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَ الْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَ عَزَّرُوهُ وَ نَصَرُوهُ وَ اتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» .